

**Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
Öğrencilerinin Akademik Motivasyon Düzeyleri *****Opinions of health services vocational school students at Namık Kemal
university academic motivation levels****Bahriye TERLEMEZ** ^{1a}**Dilek ŞAHİN** ²**Filiz DİLEK** ³¹ Namık Kemal Üniversitesi, SHMYO, Tekirdağ. bterlemez@nku.edu.tr² Düzce Üniversitesi, SYO, Düzce. dileksahin@duzce.edu.tr³ Namık Kemal Üniversitesi, SHMYO, Tekirdağ. fdilek@nku.edu.tr^a Yazışılan yazar/Corresponding author

Geliş Tarihi/Received: 25.04.2015, Kabul Tarihi/Accepted: 28.06.2016

doi: 10.5505/pjess.2015.09797

Özet

Akademik eğitimin başarılı bir şekilde sonlanması ve yine mesleki ilerleme motivasyon sayesinde olacaktır. Bu sebeple Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin akademik motivasyon seviyeleri, programlar arasındaki seviye farklılıkları, farklılıkların nedenlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nicel desende yürütülmüş, veriler anket M. Hülya Ünal Karagüven (2012) tarafından Türkçeye uyarlanan Akademik Motivasyon ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Toplanan anketlerin verileri normal dağılıma uymadığı için Kruskall Wallis ve Mann Whitney U testleri kullanılmıştır. Çalışma sonucunda motivasyon farklılıkları bulunmuş bu farklılıklara göre araştırma için önemli grup olan tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı öğrencilerinin motivasyon seviyeleri içe yansıyan dışsal motivasyon, dışsal motivasyon-dış düzenleme boyutlarında daha yüksek çıkarken. İkinci öğretim öğrencilerinin motivasyonlarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiş; sınıf olarak bakıldığında ise birinci sınıf öğrencilerinin motivasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Motivasyon, Akademik motivasyon, İçsel motivasyon, Dışsal motivasyon, Motivasyonsuzluk.

JEL kodları: I20, I21, I23

Abstract

The success of the academic education and professional advancement will be owing to motivation. The aim of the research to determine the reasons of level differences between the students of Vocational School of Health Services at Namık Kemal University. Research conducted in the quantitative design and data were collected through Academic Motivation Scale which adapted to Turkish by M. Hülya Ünal Karagüven (2012). Kruskal-Wallis and Mann-Whitney U tests were used because of research data does not conform a normal distribution. Motivation differences were found in a conducted study. Medical documentation students is important group is for this research. Medical documentation students' motivation level was found higher than other programs' students at Extrinsic Motivation-Introjected and Extrinsic Motivation-Extrinsic Regulation motivation subscale. Secondary education students score level was higher than other students and first class students level was higher than level of other students.

Keywords: Motivation, Academic motivation, Intrinsic motivation, Extrinsic motivation, Amotivation.

JEL codes: I20, I21, I23

* Bu makale, 2014 yılında Pamukkale Üniversitesi'nin ev sahipliğinde düzenlenen 13. Ulusal Büro Yönetimi ve Sekreterlik Kongresi'nde sunulmuştur.

1. GİRİŞ

Motivasyon herkes tarafından önemli olduğu gibi eğitim, eğitimci ve öğrenci için, öğrencide ilgi ve merak uyandıran, derse aktif katılmaya sürükleyerek onların yapıcı, yaratıcı ve verimli birey haline gelmelerini sağlayan en önemli faktörlerden birisi olması tüm bu faktörlere bağlı olarak akademik başarıyı etkilemesi sebebiyle önemlidir. (Uyulgan ve Akkuzu, 2014: 1, Karagüven, 2012: 2599). Eğitimin ilk adımı ve devamının getirilmesi konusunda daimi yol gösterici niteliktedir. Çünkü motive olmadan başarı sağlanamayacağı gibi akademik başarıda da yol alınamayacaktır.

1.1. Motivasyon Kavramı

Motivasyon kavramı daha çok öğrenmenin oluşumunda etkileri görülebilen davranışçı bilişsel, insancıl ve sosyal bilişsel gibi pek çok motivasyon kuramı tarafından açıklanmaktadır (Akbaba, 2006; Uyulgan ve Akkuzu, 2014: 1; İlğan vd. 2013: 160) Tüm bu kuramlar genel olarak kapsam ve süreç kuramları olarak iki ana grupta toplanmaktadır. Kapsam kuramları, insan ihtiyaçlarının doğasına, insanları motive eden şeylere ve kişiyi belirli bir yönde davranış geliştirmeye yönlendiren faktörleri anlamaya önem verirken; süreç kuramları daha çok süreç ile ilgilenecek, insan davranışlarının nasıl harekete geçirilip, nasıl yönlendirileceği ve belirli bir davranışın tekrarının nasıl sağlanabileceği ile ilgilenmektedir (Koçel, 2010; 621).

Motivasyonun kavram olarak karşıladığı anlama bakıldığında ise; TDK'da "hareket ettirme, hareketlendirme" sözcüğünden gelmekte olan ve terim olarak; Latince "movere" olarak bilinen motivasyon "insanın istenilen bir hedefe doğru yönelmesine neden olan zihinsel bir durumu" ifade etmektedir. Motivasyonun kesinleşmiş tek bir tanımı bulunmamaktadır. Farklı yazarlar tarafından farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Bu tanımlardan bazıları; Woolfolk (1999) motivasyonu yalnızca bireyin kendisi tarafından yönlendirilen, insanları amaçlarına yönlendiren içsel bir kuvvet olarak görürken (Dereli ve Acat, 2010: 175); Cüceloğlu (2011: 229) "istekleri, arzuları, ihtiyaçları, dürtüleri ve ilgileri kapsayan genel bir kavram" olarak nitelendirmektedir. Akbaba (2006: 347) motivasyon kavramının insanları davranış gerçekleştirmeye yönelten, bu davranışların şiddet ve enerji düzeyini belirleyen, davranışlara belirli bir yön veren ve devamının gerçekleşmesini sağlayan çeşitli iç ve dış kaynaklar ve bu kaynakların işleyiş mekanizmalarını kapsadığını ileri sürmektedir. Tutar vd. (2005) motivasyon tanımlamalarının üç temel faktör üzerinde yoğunlaştığını ve bu faktörlerin; motivasyonun insanın bir davranışta bulunmasını sağlama, davranışı yönlendirme ve yapılışını sürdürme, bu esnada yapılan davranışı gerçekleştirmekten dolayı özel bir mutluluk duyma özellikleri olduğunu ileri sürmektedir (Kaya, 2013: 158). Motivasyon insanı çalışmaya heveslendiren ve bu çalışmayı devama iten güçler topluluğudur (Güney, 2013: 352). Kısaca motivasyon; ihtiyaç, yada beklentiler, davranış, amaçlar ve geri bildirim konularından oluşmaktadır (Şimşek vd., 2010: 169).

Motivasyon kavramı, öz belirleme (öz yeterlilik) temelinde olan bir kavramdır. Öz belirleme teorisinde, bireyde harekete geçmeyi hızlandıran sebepler üzerine odaklanılmaktadır. Öz belirleme teorisine göre motivasyon türleri, içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk olarak üç ana boyut halinde incelenmektedir. İçsel motivasyon, bireyin yaptığı şeyden keyif aldığı, yaptığı şeyi ilginç bulduğu için kendi isteğiyle yapması durumu karşılığıdır (Ryan ve Deci, 2000: 55). İçsel motivasyona göre davranışlar kişinin içinden gelen

etkilerle; ilgi, merak, ihtiyaç vb. gibi duygularla doğal olarak meydana gelmektedir (Geri, 2013: 34). İçsel motivasyonda kişiye verilen görevin keyif vermesi, tatmin edici olması ile davranış gerçekleştirilmektedir (Gömleksiz ve Serhatlıoğlu, 2013: 102). Motivasyon araştırmaları sonuçları da içsel motivasyonun yaratıcılığı arttırdığı, içsel motivasyona sahip kişilerin enerjilerini, problemleri açıklamak ve yaratıcı çözümler bulmak için harcadıklarını ortaya çıkarmıştır (Gürdoğan, 2012: 151). İçsel olarak motive olan bireylerde yaratıcılığın da ön plana çıkmasıyla birlikte bireylerin çok farklı stratejiler kullanabilmekte ve akademik olarak daha iyi performans gösterdikleri gözlemlenmektedir (Karagüven, 2012: 2601). Bireyler kendilerini tamamen bağımsız hissetmekte ve davranışın kendilerini tanımladığını düşünmekte ve yaptıkları görevden keyif almaktadır (Kara, 2008: 63). Eğitim açısından bakıldığında ise içsel motivasyona sahip öğrenciler sorunlarla mücadele ve rekabet arayışlarına girmektedirken, motive olmayan öğrenciler herhangi bir faaliyete katılmamayı tercih etmekte veya katılmış olduğu herhangi bir faaliyetten ayrılmaya eğilim göstermektedir (Karataş ve Erden, 2012: 984).

Öz belirleme teorisine göre içsel motivasyon kendi içinde üç alt boyuta ayrılmaktadır bu boyutlar; bilmeye yönelik içsel motivasyon, başarmaya yönelik içsel motivasyon, uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon olarak sınıflandırılmıştır. Bilmeye yönelik içsel motivasyon, etkili bir öğrenme ve yüksek başarı elde etmek için en önemli parçadır. Çünkü yeni bir şeyler öğrenirken bir aktiviteyi keyif alınması sebebiyle yapmayı kapsamaktadır. Yapılan öğrenme aktivitesinin kişinin tamamen içinden gelmesi sebebiyle gerçekleştirilmesi söz konusudur. Başarmaya yönelik içsel motivasyon, bir görevi başarı ile tamamlama ve yeni bir şeyler üretmekten memnun olma halini ifade etmektedir. Burada verilen görevin ya da öğrenme sürecinin başarı ile tamamlanması sonucunda birey tarafından hissedilen mutluluk üzerine kurulmuş motivasyon söz konusudur. Uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon, heyecan hissetmek veya uyarım yaşamak için davranış gerçekleştirmeyi ifade etmektedir. Gerçekleştirilen veya gerçekleştirilmek istenen davranış sonucunda duyulan heyecan hissi kişiyi davranışı gerçekleştirmeye yönlendirmektedir (Gömleksiz ve Serhatlıoğlu, 2013: 102, Vallerand vd., 1992, Karataş ve Erden, 2012: 985).

Motivasyonun bir diğer boyutunu oluşturan dışsal motivasyon ise daha çok sonuç odaklıdır. Birey için yapılan aktiviteden keyif alma yerine aktivitenin sonucunda elde edilecek faydalar odak noktası olarak görülmektedir (Ryan ve Deci, 2000: 60). Yani odak noktası dışarıdan gelen etkilerle ortaya çıkmaktadır işin kendisi olmamaktadır (Akbaba, 2006: 34, Uyulgan ve Akkuzu, 2014:2). Kısaca kişinin bir görevi ödül veya ceza için yerine getirmesi olarak tanımlanabilmektedir. Yüksek maaş ya da maaş artışı, promosyonlar, sınavı geçmek, sosyal baskı gibi uyaranlar ödül ve ceza olarak görülebilmektedir (Dereli ve Acat, 2010: 175).

Dışsal motivasyon da kendi içinde üç farklı şekilde sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflar; belirlenmiş dışsal motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon ve dışsal motivasyon-dış düzenlemeden oluşmaktadır. Belirlenmiş dışsal motivasyonda kişiyi bireysel fayda elde etme ve kişisel önem için davranışta bulunmaya yönlendirme söz konusudur. En özerk dışsal motivasyon türüdür. Bir davranışın yapılmasa dahi hoşlanıldığından dolayı birey tarafından değer verilmesi söz konusu olduğunda ortaya çıkmaktadır. Bir diğeri; içe yansıyan dışsal motivasyon; motivasyon yapılacak olan davranışın suç olarak görülüp görülmemesi ya da bireyin kişisel beklentilerini karşılamanın söz konusu olup olmamasına bağlı olarak değişmesi durumu ile ilgilidir. Kişiyi zorlama ve korkulacak

durumlardan kaçınmak için yapılan davranışlara yönlendirmektedir. Yani önceki deneyimlere dayanarak içselleştirme söz konusudur. Alınan sonuçlara göre bir sonraki motivasyon durumunun şekillenmesi halidir. Ancak burada yapılan etkinliğin kendisinin keyif vermesi sebebiyle yapılması değil, zorunlu olunması sebebiyle yapılması söz konusudur. Dışsal motivasyon-dış düzenleme; kişinin dışsal bir ödül elde etmek ya da bir cezadan sakınmak amacıyla bir davranışla ilgilenmesi halinde ortaya çıkmaktadır. Sonuç odaklıdır. Sonucunda elde edilecek ödül ya da sebep olunacak cezaya göre davranışa olan motivasyon değişimi söz konusu olacaktır (Ryan ve Deci, 2000:72, Gömleksiz ve Serhatlıoğlu, 2013: 102, Vallerand vd., 1992, Karataş ve Erden: 2012: 985).

Motivasyon araştırmaları, içsel motive olmuş öğrencilerin dışsal motive olmuş öğrencilerden daha başarılı olduklarını savunmaktadır. Ancak, her durumda içsel motivasyon sağlanamayabileceğini ancak bazı durumlarda dışsal motive edici etkiler içsel motivasyonu etkileyebilmekte ve içsel motivasyonun gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu sebeple, iki motivasyon türünün de birbirinden tamamen bağımsız olması mümkün değildir (Uyulgan ve Akkuzu, 2014:1).

Motivasyonun üçüncü boyutunu oluşturan motivasyonsuzluk ise davranış geliştirme niyetinin olmaması hali, motivasyonun yokluğu, harekete geçme, kişilerin içsel ve dışsal olarak güdülenmeme durumu olarak tanımlanabilmektedir. Kişide bir aktiviteyi, davranışları ile yapılacak aktivite arasında olası bir ilişki kuramama nedeniyle davranışı gerçekleştirme niyet veya dürtüsünün olmaması söz konusudur. Yani bireyin bir aktiviteyi yapacak yeterliliği kendisinde hissetmemesi halidir (Ryan ve Deci, 2000: 60; Geri, 2013: 35). Motivasyonsuzluk halinde kişiler kendi eylemleriyle elde edilecekleri sonuçlar arasında bağlantı kuramama, kendilerini yetersiz görme ve olanları kontrol edemeyecekleri hissine kapılma duygularını yaşarlar (Karagüven, 2012: 2601).

Tüm bunlar ışığında motivasyonun bireyi davranış için istekli hale getirmede etkili olması sebebiyle, öğrenme-öğretme sürecinin etkililiğini ön plana çıkaran en önemli faktörlerden birisi arasında yer alması sebebiyle; eğitimde, öğrenme ve başarı için faydalı olduğu genel kabul edilmektedir. Motive olmuş öğrenciler yüksek oranda eğitimlerini tamamlamakta aynı zamanda dersleri için çok daha fazla zaman harcadıkları gözlenmektedir. Motivasyonsuz öğrenciler ise derse katılmamaya, okuldan uzaklaşmaya eğilim göstermektedir (Akbaba, 2006, 343). Yüksek motivasyona sahip öğrencide akademik motivasyonda yükselecek buna bağlı olarak akademik performansta da başarılı olma durumu gelişecektir.

1.2. Akademik Motivasyon

Motivasyon ancak davranışların yorumlanması ile ne düzeyde olduğuna yönelik fikir oluşumu sağlar. Çünkü gözlemlenebilen ya da mikroskopla incelenebilen bir faaliyet değildir. Dolayısıyla motivasyonu etkileyen faktörlerde gözlemlenerek, yorumlanarak ortaya çıkarılabilir (Güney, 2013: 352). Akademik motivasyon için de aynı şey geçerlidir. Eğiticinin öğrencilerin davranışlarını yorumlaması, bu yorumlamanın sonuçlarına göre onların motivasyonunu sağlayacak model ve uygulamaları geliştirmesi gerekmektedir.

Öğrencilerin okul yaşantılarındaki en önemli süreçlerden biri olan akademik yaşantı sürecinde öğrenciler başarılı ve başarısız olarak gösterilebilmektedir (İlğan vd., 2013: 158). Bu nitelendirme sürecinde akademik motivasyon, öğrencinin belirli akademik amaçlara

ulaşmak için duydukları isteklilik hali olarak ortaya çıkmakta ve öğrenmeye ilişkin motivasyon terimi ile yakın anlamlar taşımaktadır (Gömleksiz ve Serhatlıoğlu, 2013: 103). Bir diğer tanımlamaya göre öğrenen bireyin, öğrenme etkinliklerini anlamlı ve değerli bulması, bunlardan fayda sağlaması olarak da tanımlanabilmektedir (Akbaba, 2006: 347). Akademik motivasyonda, yapılan iş birey tarafından ilginç bulunsun ya da bulunmasın, akademik ödevlerin öğrenimi açısından anlamlı olması, değerli ve faydalı bulunması söz konusudur (Dereli ve Acat, 2010: 175). Kısaca bireyde akademik işlerin yerine getirilebilmesine yönelik ihtiyaç duyulan enerjinin üretilmesi ve bu yönde davranış geliştirilmesi olarak tanımlanabilirken bu enerjinin kaynağına ilişkin görüşler kuramdan kurama değişebilmektedir (Karataş ve Erden, 2012: 984).

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın çalışma grubunu Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu yaşlı bakımı, tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik, çocuk gelişimi normal ve ikinci öğretim ve tıbbi laboratuvar bölümlerinde öğrenim gören 1. ve 2. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırma anket kullanılarak yürütülmüş olup anketler gönüllülük esasına göre dağıtılmıştır. Toplam 337 anket verisi geçerli kılınmış ve analizler bu veriler üzerinden yürütülmüştür.

Araştırmada katılımcıların akademik motivasyonlarını ölçebilmeye amacıyla Vallerand ve arkadaşları tarafından 1992 yılında Kanada'da geliştirmiş olan; Karagüven (2012) tarafından Türkçeye adaptasyon çalışması yapılmış Akademik Motivasyon ölçeği üniversite formu kullanılmıştır. Ölçek 28 sorudan oluşmaktadır. Toplamda 7 farklı alt boyuttan oluşan ölçekte; üç içsel motivasyon, üç dışsal motivasyon ve bir tane de motivasyonsuzluk alt boyutu bulunmaktadır. Bu alt boyutların her biri dörder maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; bilmeye yönelik içsel motivasyon (2., 9., 16., 23. sorular), başarıya yönelik içsel motivasyon (6., 13., 20., 27. sorular), uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon (4., 11., 18., 25. sorular), belirlenmiş dışsal motivasyon (3., 10., 17., 24. sorular), içe yansıyan dışsal motivasyon (7., 14., 21., 28. sorular), dışsal motivasyon-dış düzenleme (1., 8., 15., 22. sorular), motivasyonsuzluk (5., 12., 19., 26. sorular) alt boyutları bulunmaktadır. Araştırmada kullanılan akademik motivasyon ölçeğinde sorular 7'li Likert şeklinde sorulmuş ve 1=hiç uyuşmuyor ile 7=tam olarak uyuşuyor arasında değişecek şekilde derecelendirilmiştir.

Çalışma kapsamında akademik motivasyon ölçeğinin güvenilirlik düzeyine bakılmış ve Cronbach Alfa Güvenilirlik Katsayısı $\alpha=0,869$, alt boyutlardan bilmeye yönelik motivasyon $\alpha=0,791$, başarıya yönelik motivasyon $\alpha=0,685$, uyarım yaşamaya yönelik motivasyon $\alpha=0,715$, belirlenmiş dışsal motivasyon $\alpha=0,782$, içe yansıyan dışsal motivasyon $\alpha=0,738$, dış düzenleme $\alpha=0,518$, motivasyonsuzluk $\alpha=0,793$ olarak tespit edilmiştir. Alfa değeri 0 ile 1 arasında bulunmakta, $0,60 \leq \alpha \leq 0,80$ ise ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2008: 405).

Araştırmada elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine yönelik olarak çalışma grubunun 39'dan fazla olması sebebi ile Kolmogorov-Smirnov testi ile bakılmıştır. Test sonucuna göre ölçek toplamının ve alt boyut toplamları verilerin normal dağılım özelliği taşımadığı görülmüştür. Sonuçlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo1. Akademik Motivasyonu Ölçmeye Yönelik Elde Edilen Verilerin Normallik Testi

Akademik Motivasyon	Kolmogorov-Smirnov		
	İstatistik	Serbestlik Derecesi (sd)	P.
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	0,115	337	0,000
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	0,068	337	0,001
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	0,083	337	0,000
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	0,186	337	0,000
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	0,080	337	0,000
Dışsal Motivasyon-Dışsal Düzenleme	0,102	337	0,000
Motivasyonsuzluk	0,244	337	0,000
Akademik Motivasyon	0,081	337	0,000

Test sonucuna göre verilerin normal dağılmaması sebebiyle gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığına nonparametric testler kullanılarak bakılmıştır. Ölçek toplamı için ikili gruplarda “Mann Whitney-U” testi, ikiden fazla gruplarda “Kruskall Wallis” testi ile bakılmıştır. Kruskall Wallis testi sonucunda gruplar arası farkı belirlemek için “Mann Whitney-U” testi kullanılmıştır. Alt boyutlarda ise ikili gruplar için “Mann Whitney-U” testi ve ikiden fazla gruplar için “Kruskall Wallis” testi kullanılmıştır. Kruskall Wallis testi sonucunda gruplar arası farkı bulunduğunda farkı belirlemek için “Mann Whitney-U” testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırma verilerinden elde edilen bulgular bu bölümde yer almaktadır. Akademik motivasyon ölçek toplamı ve alt boyutları ile okulda öğrenim görülen bölüm arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığını ortaya çıkarmak amaçlı Kruskall Wallis test sonuçlarına göre; bölüm değişkeni açısından; bilmeye yönelik içsel motivasyon ($X^2=24,359$, $p=0,000<0,05$), başarıya yönelik içsel motivasyon ($X^2=14,712$, $p=0,002<0,05$), uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon ($X^2=17,971$, $p=0,000<0,05$), belirlenmiş dışsal motivasyon ($X^2=44,969$, $p=0,000<0,05$), içe yansıyan dışsal motivasyon ($X^2=31,240$, $p=0,00<0,05$), dışsal motivasyon-dışsal düzenleme ($X^2=12,480$, $p=,006<0,05$), motivasyonsuzluk ($X^2=7,603$, $p=0,055>0,05$) elde edilen sonuçlara göre motivasyonsuzluk boyutu dışındaki boyutlarda istatistiki açıdan farklılık tespit edilmiştir.

Akademik motivasyonun alt boyutları ile öğrenim görülen bölüm arasındaki farklılıkların analizi için yapılmış olan Kruskall-Wallis Testi sonucunda akademik motivasyonun alt boyutlarındaki anlamlı farklılığın öğrenim görülen bölümlerin hangileri arasında olduğunu tespit etmek amacıyla bölümler arasında Mann Whitney U-Testi yapılmıştır. Bölümler arasındaki farklılıklar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Akademik Motivasyonun Alt Boyutlarına Göre Sınıflar Arası Akademik Motivasyon Farklılıkların Analizi İçin Mann Whitney U-Testi Tablosu

Akademik Motivasyon Boyutları	Okuldaki Bölümü	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	Çocuk Gelişimi	164	115,77	18987,00	2087,000	0,000
	Tıbbi Laboratuvar	46	68,87	3168,00		
	Yaşlı Bakımı	55	61,15	3363,50	706,500	0,000
	Tıbbi Laboratuvar	46	38,86	1787,50		
	Tıbbi Laboratuvar	46	46,61	2144,00	1063,000	0,001
Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	72	67,74	4877,00			
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	Çocuk Gelişimi	164	115,77	18987,00	2087,000	0,000
	Tıbbi Laboratuvar	46	68,87	3168,00		
	Yaşlı Bakımı	55	60,10	3305,50	764,500	0,001
	Tıbbi Laboratuvar	46	40,12	1845,50		
	Tıbbi Laboratuvar	46	47,76	2197,00	1116,000	0,003
Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	72	67,74	4824,00			
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	Çocuk Gelişimi	164	114,03	18700,50	2373,500	0,000
	Tıbbi Laboratuvar	46	75,10	3454,50		
	Yaşlı Bakım	55	60,68	3337,50	732,500	0,000
	Tıbbi Laboratuvar	46	39,42	1813,50		
	Tıbbi Laboratuvar	46	46,75	2150,50	1069,500	0,001
Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	72	67,65	4870,50			
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	Çocuk Gelişimi	164	117,82	19323,00	3227,000	0,001
	Yaşlı Bakımı	55	86,67	4767,00		
	Çocuk Gelişimi	164	119,52	19602,00	1472,000	0,000
	Tıbbi Laboratuvar	46	55,50	2553,00		
	Çocuk Gelişimi	164	125,38	20563,00	4775,000	0,017
	Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	72	102,82	7403,00		
	Yaşlı Bakım	55	59,13	3252,00	818,000	0,002
	Tıbbi Laboratuvar	46	41,28	1899,00		
	Tıbbi Laboratuvar	46	43,77	2013,50	932,500	0,000
Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	72	69,55	5007,50			
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	Çocuk Gelişimi	164	117,14	19210,50	1863,500	0,000
	Tıbbi Laboratuvar	46	64,01	2944,50		
	Yaşlı Bakım	55	59,62	3279,00	791,000	0,001
	Tıbbi Laboratuvar	46	40,70	1872,00		
	Tıbbi Laboratuvar	46	38,97	1792,50	711,500	0,000
Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	72	72,62	5228,50			
Dışsal Motivasyon- Dışsal Düzenleme	Çocuk Gelişimi	164	111,16	18230,50	4700,500	0,012
	Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	72	135,22	9735,50		
	Yaşlı Bakım	55	56,05	3082,50	1542,500	0,032
	Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	72	70,08	5045,50		
	Tıbbi Laboratuvar	46	47,05	2164,50	1083,500	0,002
Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	72	67,45	4856,50			
Akademik Motivasyon (Ölçek Toplamı)	Çocuk Gelişimi	164	117,18	19217,50	1856,500	0,000
	Tıbbi Laboratuvar	46	63,86	2937,50		
	Yaşlı Bakım	55	60,80	3344,00	726,000	0,000
	Tıbbi Laboratuvar	46	39,28	1807,00		
	Tıbbi Laboratuvar	46	41,21	1895,50	814,500	0,000
Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	72	71,19	5125,50			

Öğrenim görülen sınıf ile akademik motivasyonun arasındaki farkı ortaya çıkarmaya yönelik yapılan Mann Whitney-U testi sonucuna göre; Belirlenmiş dışsal motivasyon açısından 1. Sınıfların puanı 2. Sınıflardan yüksek çıkmıştır ($U=12263,000$, $p=0,040<0,05$). Dışsal motivasyon-dış düzenleme açısından da yine 1. Sınıfların puanı 2. Sınıflardan yüksek çıkmıştır. ($U=12205,500$, $p=0,035<0,05$) Sonuçlar Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Akademik Motivasyonun Alt Boyutlarına Göre Sınıflar Arası Akademik Motivasyon Farklılıkların Analizi İçin Mann Whitney U-Testi Tablosu

Akademik Motivasyon Boyutları	Sınıfı	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	1. Sınıf	184	178,85	32909,00	12263,000	0,040
	2. Sınıf	153	157,15	24044,00		
Dışsal Motivasyon- Dışsal Düzenleme	1. Sınıf	184	179,17	32966,50	12205,500	0,035
	2. Sınıf	153	156,77	23986,50		

Öğrenim görülen düzey ile akademik motivasyonun arasındaki farkı ortaya çıkarmaya yönelik yapılan Mann Whitney-U testi sonucuna göre; bilmeye yönelik içsel motivasyon, belirlenmiş dışsal motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon ve ölçek toplamı açısından 2. Öğretim öğrencilerinin puanı normal öğretim öğrencilerinin puanından yüksek çıkmıştır ($U=7195,500$, $p=0,003<0,05$). Sonuçlar Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Akademik Motivasyonun Alt Boyutları Göre Öğrenim Gördüğü Düzey Arası Akademik Motivasyon Farklılıkların Analizi İçin Mann Whitney U-Testi Tablosu

Akademik Motivasyon Boyutları	Öğrenim Gördüğü Düzey	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	Normal Öğretim	267	162,38	43355,50	7577,500	0,015
	2. Öğretim	70	194,25	13597,50		
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	Normal Öğretim	267	162,04	43265,50	7487,500	0,010
	2. Öğretim	70	195,54	13687,50		
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	Normal Öğretim	267	160,95	42973,50	7195,500	0,003
	2. Öğretim	70	199,71	13979,50		
Akademik Motivasyon (Ölçek Toplam)	Normal Öğretim	267	163,42	43633,50	7855,500	0,040
	2. Öğretim	70	190,28	13319,50		

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Motivasyon ilk adım için isteklendirme ve bu adımın devamını getirmeye yönelik heves olarak tanımlanabileceği için her alanda karşı karşıya kalınan bir kavramdır. Bu sebeple eğitin açısında da üzerinde durulmalıdır. Bu çalışmada motivasyonun eğitimdeki yeri ve araştırmaya katılan öğrencilerdeki bölümler arası motivasyon farklarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda belirlenmiş dışsal motivasyon boyutunda çocuk gelişimi programı öğrencileri ile yaşlı bakımı programı öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ve bu boyutta çocuk gelişimi programı öğrencilerinin düzeyi daha yüksek çıkmıştır. Bu farklılığın çocuk gelişimi programı öğrencilerinin lise öğretimlerini çocuk gelişimi üzerine almaları buna bağlı olarak farkındalık oluşması ileriki hayatlarında meslek haline getirmeseler bile değer vermeleri bununla

birlikte yaşlı bakımı programı öğrencilerinin sağlık lisesi mezunu olmamaları ve bölüm ile alakalı genel farkındalığın az olması sebebinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Çocuk gelişimi programı öğrencileri ile tıbbi laboratuvar teknikleri programı öğrencileri arasında ise bilmeye yönelik içsel motivasyon, başarıya yönelik içsel motivasyon uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon, belirlenmiş dışsal motivasyon boyutunda ve ölçek toplamında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ve bu boyutlarda ve ölçek toplamında çocuk gelişimi programı öğrencilerinin düzeyi daha yüksek çıkmıştır. Çocuk gelişimi programı öğrencilerinin motivasyon düzeyinin, tıbbi laboratuvar teknikleri programı öğrencilerinin motivasyon düzeyinden yüksek çıkması çocuk gelişimi programı öğrencilerinin net görev tanımları ve bu bölüme gelen öğrencilerin okul bitiminde neler yapabileceğine dair kesin düşüncesi, yaptıkları işten ve okul için hazırladıkları ödevleri keyif alarak yapmalar çalışma alanlarının daha eğlenceli olması; tıbbi laboratuvar programı öğrencilerinin ise çoğunun lise mezuniyeti sonucunda sağlık teknikeri vasfına sahip olması ve lise mezunu olarak atanma konusunda daha kolaylık yaşamaları dolayısıyla okul bitmeden atanma düşüncesinin var olması, hastane ortamı gibi stresli bir ortamda çalışmalarını gibi sebeplere bağlı olduğu düşünülmektedir.

Çocuk gelişimi programı öğrencileri ile tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı öğrencileri arasında belirlenmiş dışsal motivasyon, dışsal motivasyon-dışsal düzenleme boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ve bu boyutlarda çocuk gelişimi programı öğrencilerinin düzeyi daha yüksek çıkmıştır. Bu farklılığının çocuk gelişimi öğrencilerinin lise eğitimleri, tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı öğrencilerinin ise oran olarak çok az bir bölümünün aynı bölüm eğitimi üzerinden devam etmesi dolayısıyla meslek ile ilgili farkındalık ve konuya verilen değer seviyelerinde farkla karşı karşıya kalınmasının belirlenmiş dışsal motivasyon farkını oluşturduğu ayrıca çocuk gelişimi programı içeri gereği materyal oluşturup notlandırmaya yönelik olması öğrencilerin dışsal motivasyon-dış düzenleme düzeyi farkında rol almakta olduğu düşünülmektedir.

Bilmeye yönelik içsel motivasyon, başarıya yönelik içsel motivasyon, uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon, belirlenmiş dışsal motivasyon boyutunda ve ölçek toplamında yaşlı bakımı programı öğrencileri ile tıbbi laboratuvar programı öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ve bu boyutlarda ve ölçek toplamında yaşlı bakımı programı öğrencilerinin düzeyi daha yüksek çıkmıştır. Yaşlı bakımı programı öğrencilerinin tıbbi laboratuvar programı öğrencilerinden bu boyutlarda motivasyon seviyelerinin yüksek çıkması tıbbi laboratuvar öğrencilerinin üniversiteden mezun olduklarında atanma şartlarının güçleşeceği yönündeki düşünceleri, yaşlı bakımı programı öğrencilerinin ise; bölümün farkındalığını gün geçtikçe hissetmesi, güncel hastalıklar ve benzer kavramlarla ilgili bilgiler öğrendikçe keyif alması, stajlarda ve sınav sonuçlarında başardığını hissettikçe motivasyon düzeyinin artması sebeplerine bağlanabileceği düşünülmektedir.

Yaşlı bakımı programı öğrencileri ile tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı öğrencileri arasında dışsal motivasyon-dış düzenleme boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ve bu boyutta tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı öğrencilerinin düzeyi daha yüksek çıkmıştır. Bu farklılığa göre tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı öğrencileri dıştan gelen ödül ve cezaya göre motivasyonlarının değişimi daha

yüksek iken yaşlı bakımı programı bu etkenlerden daha az etkilenmektedir. Bu farklılığın sebebinin tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı öğrencilerinin program içeriklerinin daha çok teoriye yönelik olması ve ilgili mevzuatları takip etme gerekliliği stajda yada alanda karşılaşılabilecekleri sonuçlara odaklı olarak dışsal motive olmaları olarak gösterilebilir.

Bilmeye yönelik içsel motivasyon, başarıya yönelik içsel motivasyon, uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon, belirlenmiş dışsal motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon, dışsal motivasyon-dışsal düzenleme boyutlarında ve ölçek toplamında tıbbi laboratuvar programı öğrencileri ile tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ve bu boyutlarda ve ölçek toplamında tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı öğrencilerinin düzeyi daha yüksek çıkmıştır. Bu farklılığın tıbbi laboratuvar öğrencilerinin sağlık teknikeri olmaları dolayısıyla bölümle alakalı bazı bilgileri önceden bilmeleri dolayısıyla yeni bir şey öğrenmeye yönelik olan istekte azalma ayrıca ve öğrencilerin bazılarının eğitimleri esmasında da zaten çalışıyor olması buna karşılık tıbbi dokümantasyon ve sekreterliğe verilen önemin son zamanlarda artması program mezunlarının görev tanımlarının bakanlık tarafından yapılması dolayısıyla öğrencide bölüme yönelik güvenin, ilgi alanının artması gösterilebilir.

Belirlenmiş Dışsal Motivasyon ve Dışsal Motivasyon-Dışsal Düzenleme boyutlarında 1. Sınıf öğrencilerinin düzeyleri istatistiksel açıdan daha yüksek çıkmıştır. 1. Sınıf öğrencilerinin üniversite ortamında ilk kez bulunmaları, mesleklere yönelik farkındalıklarının az olması daha çok elde edebilecekleri sonuçlara yönelik davranış geliştirme düşüncelerinin olması sebepleriyle dışsal motivasyon seviyeleri yüksek çıkmıştır.

Bilmeye yönelik içsel motivasyon, belirlenmiş dışsal motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon boyutlarında ve ölçek toplamında ise istatistiksel açıdan 2. Öğrenim öğrencilerinin puanları yüksek çıkmıştır. İkinci öğretim öğrencilerinin ders zamanlarının akşam saatlerine denk gelmesi, bunun bilinciyle seçim yaparak birinci öğretim öğrencilerinden yüksek harç yatırarak okumayı göze almaları ayrıca sosyal aktivite hatta gün içinde çalışmaya vakit ayırabilecek daha fazla zamana sahip olmalarının bu öğrencilerin içsel motivasyonunu arttırdığı düşünülmektedir.

Sonuç olarak bölümler arası motivasyon farklılıkları bulunmuş bu farklılıklara göre bilmeye yönelik içsel motivasyonda ve belirlenmiş dışsal motivasyonda çocuk gelişimi programı, başarıya yönelik içsel motivasyon ve uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyonda yaşlı bakımı programı, içe yansıyan dışsal motivasyon, dışsal motivasyon-dış düzenleme ve motivasyonsuzluk boyutlarında tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı öğrencilerinin motivasyon seviyeleri daha yüksek çıkmıştır. İkinci öğretim öğrencilerinin motivasyonlarının daha yüksek olduğu gözlemlenirken; sınıf olarak bakıldığında birinci sınıf öğrencilerinin motivasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir

Yapılan araştırmada gözlem grupları arasında önemli grubu oluşturan tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı öğrencilerinin motivasyon seviyeleri içe yansıyan dışsal motivasyon, dışsal motivasyon-dış düzenleme boyutlarında daha yüksek çıkmıştır. Tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik bölümü öğrencilerinin dışsal motivasyon kaynaklarına daha fazla önem vermekte olduğu, bunun sebebinin program içeriğinin teorik bilgilerin ağırlıkta olması, öğrencilerin ilgili kod ve mevzuatları öğrenme gerekliliği, derslerin eğlenmeden çok ihtiyaç

sebebiyle oluşan zorunluluktan öğrenilmeye çalışılmasından kaynaklandığı öğrencilerin keyif alarak olmasa dahi yaptıkları işi değerli görerek dış uyaranlarla daha fazla motive oldukları düşünülmektedir.

Sağlık kurumlarında hizmet sunumunun temel belirleyicisi olan işgörenler aynı zamanda verilen hizmetin kalitesini de büyük ölçüde etkilemektedir. Yapılan yanlış uygulamalar büyük maddi ve manevi kayıplara neden olabilmektedir. Bunun için her düzeydeki iş gören davranışları, özellikleri ve problemleri özenle analiz edilip geliştirilmeye ihtiyaç duyulmaktadır (Şahin vd., 2013). Tıbbi sekreterler de hastane gibi emek yoğun örgütlerde işgörenler en önemli girdi kaynaklarından birini oluşturmakta ve önemleri gün geçtikçe artan, hastanın sağlık hizmeti alımında ve diğer sağlık çalışanların etkili ve verimli çalışmasında önemli role sahip olan bir meslek grubu olarak karşımıza çıkmakta olması bu grubu oluşturacak bireylerin daha bu unvanı henüz kazanmamışken yani eğitimleri esnasında mesleğe yönelik motive olmuş olması gerekmektedir. Bu sebeple bu çalışmada sağlık alanında geleceğe hazırlanan farklı bölüm öğrencilerinin mesleğe yönelik aldıkları eğitimlerdeki akademik motivasyon düzeyleri karşılaştırılmış, tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı öğrencilerinin hangi boyutlara daha fazla önem verdiği ortaya çıkarılmıştır. Çalışmanın farklı programdaki ön lisans ve lisans eğitimi alan öğrencilere de uygulanarak araştırılması bu farklılıkları oluşturan sebeplerinin ortaya çıkarılması, öğrencilerin hangi boyutları daha fazla önemsendiğinin üzerinde durulması böylece eğitimin daha kaliteli ve istendik hale getirilebilmeye çalışılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbaba, S. (2006). Eğitimde Motivasyon. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343-361.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cüceloğlu, D. (2011). *İnsan ve Davranış*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dereli, E. ve Acat, M. B. (2010). Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Motivasyon Kaynakları ve Sorunları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 173-187.
- Geri, S. (2013). Kırgızistan'daki Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi Ve Spor Servis Dersine Tutumları İle Akademik Motivasyonlarının İncelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8), 31-46.
- Gömlüksiz, M. N. ve Serhatlıoğlu, B. (2013). Öğretmen Adaylarının Akademik Motivasyon Düzeylerine İlişkin Görüşleri. *TSA*, 17(3), 99-128.
- Güney, S. (2013). *Davranış Bilimleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Gürdoğan, A. (2012). Öğrencilerin Eğitimde Motivasyon Düzeyleri: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Ortaca Meslek Yüksekokulu Örneği, Muğla Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 149-165.

- İlğan A., Oğuz E. ve Yapar, B. (2013). Okul Yaşam Kalitesine İlişkin Algı ile Akademik Motivasyon Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Menderes İlçesi Örneği). XXII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında sözlü bildiri, Eskişehir.
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kara, A. (2008). İlköğretim Birinci Kademedeki Eğitimde Motivasyon Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması" *Ege Eğitim Dergisi*, 9(2), 59-78.
- Karagüven, M. H. (2012). Akademik Motivasyon Ölçeğinin Türkçeye Adaptasyonu, Kuram ve Uygulamada Eğitim, *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(4), 2599-2620.
- Karataş, H. ve Erden, M. (2012). Akademik Motivasyon Ölçeğinin Dilsel Eşdeğerlik, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *M.e-Journal of New World Sciences Academy NWSA-Education Sciences*, 1C0558, 7(4), 983-1003.
- Kaya, M. F. (2013). Coğrafya Öğrenmeye Yönelik Motivasyon Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 30, 155-174.
- Koçel, T. (2010). *İşletme Yöneticiliği*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2000). Self-Determination Theory and The Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. *American Psychologist*, 55(1), 68- 78.
- Şahin, D., Küçükaltan, D. ve Toker Kaya, F. (2013). Özel Hastanelerdeki Hasta Kabul Biriminde Çalışan Profiline Belirlemeye Yönelik Trakya Bölgesinde Bir Araştırma. 12. Ulusal Büro Yönetimi Kongresi, Lüleburgaz, Kırklareli.
- Şimşek, M. Ş. (2010). *Davranış Bilimleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Uyulgan, M. A. ve Akkuzu, N. (2014). Öğretmen Adaylarının Akademik İçsel Motivasyonlarına Bir Bakış. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(1), 1-26.
- Vallerand R. J., Pelletier, L. G., Blais, M. R., Briere, N. M., Senecal, C. & Vallieres, E. F. (1992). The Academic Motivation Scale: A Measure of Intrinsic, Extrinsic, and Amotivation in Education. *Educ Psychol Meas.*, 52, 1003-1017.